

BUDA-PESTA

28 Mart. st. v.
9 Aprile st. n.

Va esî duminec'a.

Redact.: strad'a Havaş nr. 1.

Nr. 13

ANULU XII.

1876.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Popórele Daciei înainte de colonisarea romana.

V.

Scythii.

(Urmare.)

1) Dlu Hasdeu, cá si Bedeus cu altii de parerea lui, dice, cá Atlas, Auras, si Tibisis, dupa descrierea lui Herodotu, curgu din muntii Emului in directiunea ventului aquilonu, adeca spre média-nópte, prin urmare trebuie sè vina din Bulgaria. Ast'a inse nu e tocmai asiá, mai antâiu pentru cá numirea muntiloru Emici nu s'a restrinsu numai la muntii balcanici, ci s'a estinsu si a supra Carpatiloru meridionali, cari stau intr'o concatenatiune prin cataractele de la pórt'a de feru cu muntii balcanici; a dóu'a — pentru cá abstragându de la acea impregiurare, cá Herodotu nu a esaminatu cursulu acestoru riuri mai de aprópe la faci'a locului, ci intielegându din informatiuni, cá Istrulu de la unu locu in susu (d. e. de la Sisliria pana la Pesta) ia o directiune totu mai tare spre média-nópte, n'a avutu alt'a intentiune, decâtu d'a indigitá, cá si riurile Atlas, Auras si Tibisis, cadu pe Dunare mai in susu, dar nici de cum, cumca aceste riuri curgu in drépt'a Dunarei; apoi mai vine si acea notorietate intr'ajutoriu, cá riurile Oltulu, Jiulu si Timisiulu pe la sorgentii loru ieau mai antâiu celu, putinu in parte, si directiune aquilonica.

Directiunea ventului aquilonicu si altu-cum pe langa celelalte circumstantie positive si chiare, remane secundaria, si póte sè fia si o gresiéla a lui Herodotu (cá n'a fostu papa infalibilu) ori a decopiatoriloru lui — in cursulu timpului de mai bine de dóue milenie de ani.

2) D. Hasdeu ia ansa spre a demonstrá, cá Maris a lui Herodotu nu póte fi altulu, decâtu Oltulu, si din acelu incidentu, cá Transmarisca, adeca Marisca mica, — zace peste Istru in Bulgaria, si cá dincóce, in faci'a Transmariscei a fostu Marisca, cu care nume s'a numitu Argesiulu vecinu Oltului, ar urmá de sine, cá trebuie pe langa Marisc'a (adeca Mariutia?) sè fia si sociulu seu Maris celu mare adeca Oltulu.

Déca d. Hasdeu n'ar fi unu istoricu criticu — seriosu, amu vení in tentatiune sè credemu, cá satiriséza.

Concedemu si noi, cá in faci'a Transmariscei (Turtucaia) a fostu riulu Marisca séu fia si Mariscus, care dupa noi — avendu Argesiulu numele seu permanentu — se reduce mai multu la riulu Dimbovitia: dar unde e necsulu si consecinti'a, cá Oltulu a trebuitu sè fia Maris? Déca Oltulu pe timpulu Mariscei — s'ar fi numitu Maris, atunci l'ar mai fi numitu asiá si altii: itinerariulu lui Antoninu, tabulele peuting. si notițiile dignitatum; l'aru fi numitu

asiá pana si Strabo si Ptolomeu, Amianu, si altii. Dara toti acestia au numitu Oltulu — *Aluta*, *Altis* etc., éra pe Muresiulu — *Maris*, *Marusius* etc. Si déca Oltului i-a trebuitu sociá séu unu sociu mai micu — nu a avutu trebuintia de Mariscutia, pentru cà a avutu si mai are pe : Oltule Oltetiule, cunoscutu si haiducului Jianu in renumitului seu cantecu. Éra déca Cis- si Trans-Marisciloru tocmai li-a trebuitu niscari-va chilipire ethimologico-fonetice, de ce nu le-a cautatu la alte mai de dómne ajuta — precum sunt : la *Marea négra* (de la *Maris*?), la *Maritia* din Thracia, la *Maria* séu *Mariotis* din Egiptu etc. etc. Éta asiá dara cum „*probele peste probe s'au gramaditu pré multe.*“

Dar cu tóte aceste, d. Hasdeu totu mai are si altele, adeca :

3) Elu dice, cà si pentru aceea nu póte fi *Maris* altu-ceva decâtu Oltulu, pentru cà Muresiulu nu intra in Dunare, si provocandu-se la geografulu Strabo, care ni spune cà Románii aduceau provisiunile sale in Dacia din ap'a Dunarei pe Muresiu in susu, afla cu neputintia de a navigá din Istru dreptu in Muresiu, déca Muresiulu n'ar fi Oltulu; apoi luandu lucru din punctulu de vedere geograficu mai dice, cà este cu neputintia, cá Herodotu sè sara de la Seretu (adeca Tiarantulu dlui Hasdeu) la Muresiu.

Dupa tóte aceste combinatiuni in fine d. Hasdeu, cá sè nu vina in colisiune cu Herodotu, pune pe *Agathysii* in Oltenia (Banatulu Craiovei), si mai trage apoi o pantlica de *Agathysii* si pe sub *Carpatii* Romaniei din *Turnulu-roziu* pana la pasulu *Buzeului*, cá asiá sè se apropia de *Neuri*, unde s'au intalnit *Scythii* cu *Agathysii* persecutati de *Persii* lui *Dariu*; ér *Ardealulu* lu-lasa *Grifiloru* adusi din centrulu *Asiei*, cá sè pazésca aurulu, sè nu-lu róda caii *Sigyniloru*. ce pascu pe langa *Tisa*, séu fure *Agathysii* cei luxuriosi, pentru cà acestora li ajunge aurulu, ce-lu stringu cá tiganii aurari de astadi din nasipulu Oltului.

E de observatu aci, cá intre parenteze, cà pe d. Hasdeu lu-preocupa o tendintia caracteristica, candu in totu decursulu istoriei sale critice gramadesce nu numai „*probele peste probe*“ dar si pe tóte popórele intrate in Dacia totu numai la angustulu terenu alu *Olteniei*. Aici gramadesce elu pe *Agathysii*, aici pe *Daco-geti*, aici pe colonistii romani, aici focalariulu *Romanimeii* *besarabene*, aici tóte! — Déca elu prin tóte aceste a fostu pré ingrigitu numai, d'a inchide calea lui *Rössler*, cá sè nu

póta intrá pe aici cu *Ungurii* din *Atelkuzu* spre *Panonia*, apoi trebue sè marturisescu, cà aparatulu pusu in lucrare cu atát'a ostenéla in contra lui *Rössler* e pré imposantu, si ocolulu d'a prinde épurile — pré de departe. La unu caru de óle, cum e marf'a lui *Rössler*, ajungea o maciuca buna, fia acésta taiata din padurile *Notariului* anonim, a lui *Keza*, *Turotz* etc. séu din copacii *cronicariului* *rusescu* *Nesztoru*, s. a.

Dupa aceste observári parentesice sè sondámu, cum stá tréb'a cu aparatulu dlui *Hasdeu*?

Mai antâiu trebue sè reflectezu dlui *Hasdeu*, revenindu inca odata la aceea, cà *Herodotu*, indata dupa ce a finitu cu enumerarea *riurilor* ce atingeau *Scythia*, a urmatu de a enumerá pe cele afara de *Scythia*, incependu cu acela, care erá mai aprópe de *Scythia*, si mai in legatura cu istori'a ce o tratá — va sè dica cu *riulu* *Maris*, — pentru cà acest'a stá in legatura cu *Agathysii*, ce au jucatu o rola — de si negativa — in resbelulu cu *Scythii*, si erá dupa *Tiarantu* — fia acest'a dupa d. *Hasdeu* chiar si *Siretulu* — mai aprópe de *Scythia* ce o descriá. *Isvórele* *Seretului* se intalnescu cu *isvórele* *Muresiului* in muntii *Secuesci*, si cu ale *Tisei* in muntii *Maramuresiului*, unde au esitu *Agathysii* spre a oprí pe *Scythii* fugariti de *Dariu*, sè nu între in *tiér'u* loru. *Dariu* din *tiér'a* *Neuriloru* s'a intorsu cu grab'a d'a dreptulu pe *Prutu* in diosu pana la *Isaccea*, si nu a avutu timpu de a mai persecutá pe *Scythii* pana la *Agathysii* dlui *Hasdeu* din *Oltenia*.

A dóu'a observezu aceea, cà *Herodotu*, care avea cunoscintia nu numai de *Sigynii* din regiunea *Tisei*, ci si de *riurile* de pe acolo mai mici cá *Tisa*, precum e *Timisiulu* (*Tibisis*) din *Banatulu* *Temesianeii*, *Morava* mare si mica (*Angrus* si *Brongus*) din *Serbia* s. a. trebuiá sè aiba cunoscintia si de *Tisa*, care déca pe atuncea se chiamá asiá, de buna séma elu o si enumerá sub acést'a numire. Dar *Tisa* pe timpulu lui *Herodotu* sè considerá numai ca unu ramu alu *Muresiului*, cu care impreunandu-se se versá in *Dunare* sub numele *Maris*.

Cumca *Tisa* in timpurile mai vechi se numia *Muresiu*, deducemu si din nomenclatur'a pastrata pana astadi a *Maramuresiului*, ce devine din impreunarea sorgentelui *Tisa* cu *riuletiulu* *Mara*. Numele *Tisei* e cu multu mai posterioru decâtu timpulu lui *Herodotu*. Elu vine mai antâiu la *Pliniu* (IV 12, 25) sub numire de *Pathisus*, la *Amianu* (XVII 3) *Parthisus*, la *Ptolomeu* (III 7) *Tibiscus* din care mai

tardtu Tiscia, Tisia, Tisa. ¹⁾ Nici lui Strabo, pe care se provóca d. Hasdeu, nu i-a fostu cunoscuta Tisa sub altu nume, decâtu sub numele *Marisius*. Éta textulu lui Strabo (VII 3 13 marg. 305): „Prin tiér'a loru (a Daciloru) curge riulu Marisus in Danubiu, pe care Románii duceau provisiunile de resbelu. Pentru cà partea superioare a fluviului Istru, de la sorgentii lui pana la cataracte, curgêndu mai cu séma prin tienutul Daciloru, se chiama Danubiu, ér partea inferióra pana la Pontu pe langa Geti se chiama Istru.“

Strabo asiá dara ne dispenséza cu totulu de a capacítá mai departe pe d. Hasdeu, cà Maris a lui Herodotu, si Marisus a lui Strabo nu e Oltulu, ci e Muresiulu impreunatu cu Tisa, ce dà in Dunare; si cà prin urmare Románii duceau provisiunile nu din Istru pe Oltu, ci in directiunea mai drépta din Dunare pe Tisa si Muresiu catra Dacia; apoi cà Agathyrzii nu au fostu in Oltenia, ci in Ardealu pe Muresiu in susu unde cautau aurulu, si pe Tisa in susu pana la Maramuresiu, unde dupa cum amu vedutu din Herodotu, se marginiau cu Neurii. ²⁾

Argumentele ulterioare ale dlui Hasdeu cu aurulu s. a. de a mistificá Muresiulu cu Oltulu, nefindu noi cunoscuti cu art'a alchimistica, le trecemu cu vederea, si resumamu conclusiunea neresturnabila, cà Maris a lui Herodotu nu e alt'a, decâtu Muresiulu, si cà Atlas a lui Herodot nu e alt'a decâtu Oltulu nostru, prin urmare cà riurile d'a stang'a Istrului, ce atingu Scythia dupa Herodotu sunt mai antâiu Porata-*Prutulu*, apoi Ararus-*Siretulu*, apoi Naparis-*Jalomitia*, apoi Ordesus-*Argesiulu*, si in fine Tiarantus. De aci incolo esindu din Scythia Herodotu dupa Maris-Muresiu insira pe Atlas-*Oltulu*, Auras-*Jiulu* si Tibisis-*Timisiulu*; dupa aceea trece la cele de peste Dunare.

Care este asiá dara Tiarantus? Respinu: Tiarantus, care dupa Herodotu, cade intre Argesiu si Oltu se vérsa d'a dreptulu in Istru si e mai micu decâtu tóte celelalte riuri enumerate in si afara de Scythia, nu póte fi altulu, nici dupa positiunea geografica, nici dupa nomenclatura, decâtu *Teleormanulu*.

(Va urmá)

Clip'a dioriloru.

Pe ceriu fugu la míi de stele
Frumusiele,

¹⁾ Trebuie sè distingemu bine: Tibisis (Timisiu,) de Tibiscus (Tisa).

²⁾ Dupa Marcilinu, Avienu s. a., erau mestecati cu Neurii si Gelonii. Vedi Geten und Daken. W. Schmidt.

Cu radiele schinteindu;
Er pe urm'a loru se frange
Si se stinge
Auror'a din caru dimbindu.

Florile incantatóre,
Rumenióre,
Cu róu'a s'au sarutatu;
Si de suav'a sarutare
Cu doru mare
Se 'ngânu p'alu plaiului patu.

Pe a muntiloru movila
Fara mila
Trece riulu adumbritu; —
Si s'ascunde 'n und'a-i lina
Susurina
Inc'o stéua din zenitu.

Campulu adornatu tresare,
Câci apare
A dioriloru dulci mijiri,
Resfatiandu-se 'n ardóre
Cu amóre
Pe elu fragedii zefiri.

Pe campia azurina,
Doina lina
Intonu paserile 'n sboru;
Pe campia, prin catune
Sè resune
Imnu marelui Creatoriu.

Eu cu trist'a mea anima,
Ce suspina,
Me aventu cu dalbu odoru:
Conducandu de bratiu cu mine,
Pe coline,
O fetitia, dragu amoru.

Ea cu zimbetu de virgina,
Angerina,
Me priviá cà-su tristu, doiosu;
Eu sub galisi'a-i ochire
Cu iubire
O vedeam cá-unu crinu frumosu.

Erá mandra la sprincene
Si la gene,
Cu chipu-i intainuitu;
Si la ochi, si la guritia
C'o dieitia,
Cá-unu serafu din ceriu venitu.

Langa tali'a-i plapanda,
Tremuranda
Man'a-mi stergea totu in siru:
Lacrimile curgatóre
De amóre
P'alu iubiriloru potiru.

Si-i spuneam cu fericire,
Cà de-ar fire
Scurta, lunga viéti'a mea:

— Juru pe ceriu, pe dragulu sóre,
Cu ardóre
Totu la sinu-mi te-oiu purtá!

Merge-omu apoi far' durere
In placere
Candu lumin'a scapatá:
Peste lunci ... candu vine nópte
Si 'n dulci síopte...
Pasiunatu te-oiu sarutá.

Si cu simtiuri flacarate
Delicate
Vomu pasi totu hori doinandu;
Si vomu trece peste munte
P'a ta frunte
Bele rose culegendu!"

A ei gura purpurina
Vóce lina
Tremurá necontenitu:
— Pan' voru custá paserele,
Pe ceriu stele,
Fi-mi vei si tu 'n veci doritu!"

Farmecatu eu de-a ei vóce...
Audu dulce
Cum codru 'n echou suná:
— Juru pe ceriu, pe dragulu sóre
Cu ardóre
Totu la sinu-mi te-oiu purtá!"

Prin luncile 'n departate
Mai strabate
Inca . . . síopturi de iubitu:
„Pan' voru custá paserele,
Pe ceriu stele,
Fi-mi vei si tu 'n veci doritu!"

Si 'mpletindu apoi ghirlanda, —
Dalba salba,
P'alu ei sinu o-am asiediatu;
Si de susu, pe colinióre,
Mandrulu sóre
Esaltandu ne-a sarutatu.

A. Pituceanu.

Caletoria de pe pamentu in luna.

— Dupa JULES VERNE —

(Urmare.)

Elu dara mai antâiu comunicá planulu tuturoru observatóreloru astronomice mai renumite din lume, dimpreuna cu tóte calculatiunile speciale, si si-cerù parerea lor. Cele mai multe dederu unu respunsu aprobatoriu, esprimandu-si speranti'a lor de reesirea întreprinderii. Asiá dara interessarea si votulu lumii sciintifice s'a cástigatu in favorulu încercării. Acésta apoi a desteptatu in cercuri estinse interessare si incredere fatia de întreprindere.

Atunce apoi sosi momentulu, cá sè se faca unu apelu directu catra iubitorii sciintiei, si sè se céra contribuirea lor. In America si a-fara de America, in fia-care orasiu de ceva importantia, fu numita cutare banca séu firma cu creditu de renume bunu, care va primí contribuiriile. Diuariele simpatice facura unu reclamu grozavu in interessulu planului grandiosu, ne mai pomenitu, gloriosu, admirabilu si dumnedieescu.

Resultatulu corespunse asteptării, ma o si întrecù. Francii, florinii, lirele, sterlingii, dollarii viniau ca torentulu din tóte tierile, provinciile, si orasiile celoru cincii parti ale lumii. Uniunea singura, la trei dile in urm'a apelului facutu de Barbicane, in diversele puncte ale teritoriului seu, a contribuitu 4 milióné de dollari, adeca 21.680,000 franci. Din celelalte parti ale lumii, conformu departării si pedeciloru in comunicatiune, incursera róndu pe róndu contribuiriile. Tóte la olalta se apropiara de unu milionu si jumetate de dollari, adeca optu milióné de franci.

Ar fi o poveste pré lunga, sè insirámu din firu in peru, cá de unde câtu s'a adunatu. Nici o tíera din cele 5 parti ale lumii n'a remasu, cá sè nu contribuiesca; si provincie si orasie, despre cari pan'atunce in Americ'a nimene nu sciá nimica, acuma escelara prin daruri importante.

Marimea sumei trebuincióse nu ne póte surprinde. Materialurile, versarea, lucrările de pamentu si de zidaría, transportarea lucratoriloru acolo, asiediarea acelora, provederea lor cu nutrementu in mijloculu acestei provincii raru impoporate; cladirea cuptóreloru, locuintieloru, cohuriloru, ateliereloru, glontiulu, tunulu, dinamitul, pagubele eventuale etc. in adeveru consuma niste sume fórte colossale.

In celu de pe urma resbelu alu uniunii s'a facutu odata o descarcatura de tunu, care a constatu 1000 de dollari. E bine, prin urmare dara acésta detunare in luna cu totu dreptulu va puté sè consteie de 5000 de ori mai multu, decátu o simpla detunare in resbelu!

Comissiunea a incheiatu contractu cu fabric'a Goldspring, de langa New-York, cá aceea sè transpórte in fati'a locului materialulu trebuinciosu, sè faca acolo o versaría, si conformu mesuriloru hotarite sè faca tunulu si sè-lu gate pana la 15 oct. La din contra, dreptu pedépsa, sè platésca pe fia-care di câte o suta de dollari pana atunce, pana candu lun'a peste optu-spre-diece ani va fi érași in starea aceea, de care este vorb'a in respunsulu

directorului de la observatoriulu astronomicu din Cambridge. Procurarea lucratorilor, intretinerea si plat'a lor, tóte aceste privescu fabric'a Goldspring.

Acuma atentiunea Americiei, ma si a lui mei intregi, se indreptà spre Florida. Toti doriau sè cunósca situatiunea, pamentulu, locuitorii, relatiunile si tóte anghiurile acestei peninsule, de care pan'atunce nimene nu se interessá. Librarii nici odata nu vendura atâte opuri de caletoria si geografice, câte numai tratau despre Florida.

Éra Barbicane, insotitu de I. T. Maston si Elphiston, dimpreuna cu directorulu fabricei Goldspring, plecà in fati'a locului, sè studieze terenulu si sè aléga loculu potrivit pentru versare si detunare.

Orasiulu Tampa-Town (in vechi'a limba indica : cetate de luna) zace precisu sub 20°, cam la mijloculu lungimei nordu-sudice ai Floridei, la malulu golfului mexicanu. Ei nu voira sè puna loculu incercàrii periculóse in nemijlocit'a apropiare a orasiului. Deci lustransusera pe pisculu de la miédia-di alu lacului Okecchebek, pe innaltimea numita Stone's-Hill. Fundamentulu e vèrtosu, tiapenu; in apropiare se afla destula apa; prospectulu e mare si nerestrinsu; de orasiu nu este asiá de aprópe, cá cutremurarea descarcaturei sè causeze periculu aceluia, dar nici asiá departe, cá comunicatiunea sè fia grea pentru viptuale si alte trebuintie. Pe scurtu, Stone's-Hill erà loculu celu mai bine alesu pentru versarea columbiadei, pentru asiediarea si descarcarea aceleia, — adeca pentru tóta incercarea grandiósa.

Tampa-Town inainte de acésta intemplantare a fostu unu orasielu pré neconsiderabilu. Abiá avea ceva peste trei mii de locuitori. Comerciulu, fabrici, nu pré erau intr'insulu. De odata se impoporà. Domnulu Murchison, conducatoriulu versariei, a debarcatu la peninsula cu o intréga flotta mica; o mia cinci sute de lucratori vinira cu dinsulu, cei mai multi cu tóta famili'a lor. O colonia considerabila. Poporatiunea miculu orasielu de odata se duplecà. In proportiune si mai mare i crescea comunicatiunea, sgomotulu, viéti'a. Lucrulu, care se facea aice, atrase miile curiosiloru din parti aprópe si departate. Oteluri se cladira, fabrici si prevali se ivira cá din pamentu, si Tampa-Town de odata deveni unu orasiu renumitu si bogatu.

Desiertulu de la Stone's-Hill trecu prin o straformare si mai mare. In giurulu versariei

ce se facea, de odata se cladira cohuri, oficine, locuintie pentru lucratori, magazine de viptualie. Loculu mai demultu nelocuitu de nimene, pe unde numai paserile au amblatu, se impoporà. Afara de coloni'a lucratoriloru unu roiu de straini inundà in giuru de Stone's-Hill.

Pe scurtu, celu ce a parasitu mai de multu pensul'asi s'ar fi rentorsu acuma, n'ar fi recunoscutu usioru nici singuretatea din Stone's-Hill, nici orasiulu Tampa-Town, dar nici ins'asi Florida.

VIII.

Lucrarea se incepe.

La 4 nov. deja se putea incepe lucrarea. De la 1 nov., in giurulu locului alesu pentru versaria, se formà unu orasielu alu locuintieloru de lucratori, alu topitóreloru etc. Lucratori asteptau cu cea mai mare nerabdare inceperea lucràrii.

In diminéti'a dilei amintite Barbicane adunà pe conducatoriulu lucratoriloru si li tinu o cuventare insufletitória.

Diminéti'a la 8 óre lucrarea se incepù. Mai nainte de tóte se apucara a sapà o fantana, de 60 urme in diametru, si de 900 de urme afunda. Acést'a lucrare trebuia sè se face in decursu de optu luni. In atât'a timpu ei aveau sè sape afara 2.533,400 de urme cubice de pamentu, in 255 de dile, adeca in fia-care di câte 10,000 de urme cubice.

Lucru inspaimantatoriu! Inse ei nu desperara. In fia-care patrariu de óra, lucratori se perôndara, si astu-felu lucrulu nici nu incetà, pana ce fantan'a nu fu sapata.

Din punctu de vedere geologicu ar fi fórte interessantu sè urmarimu pe autorulu acestei scrieri, descriindu tóte straturile pamentului, prin cari a trecut saparea. Dar spaciulu ni lipsesce. Vomu insemná dara numai atât'a, cà la o adancime hotarita zidarii inca incepura a lucrà, cladindu cu varu hydraulicu paretii acestei fantani. Ér pamentulu sapatu se scotea afara prin masine a nume construite pentru acestu scopu.

Lucratori intimpinara multe pedece neprevedute, câte odata detera de niste stance, cari i oprira mai multe septemani; unde dintre ei unii si cadiura victima zelului si neatentiunii lor, dar astu-felu de intemplantari in America nu pré sunt bagate in séma. Lucrulu se continuà, si — dupa multe obstacole — in sfirsitu, la 10 juniu, adeca cu 20 de dile inainte de terminu se incheià. Fantan'a fu sapata, —

si zidarii terminara asemenea paretii si fundulu ei.

In acestu restimpu se facura si tóte pregatirile pentru versare, si inca cu o iutiéla admirabila. In giurulu fantanei, la departare de 600 yardi, se cladira 1200 de topitórie.

Pe candu saparea, adeca form'a se gatà, materialu de topitu inca fu transportatu totu acolo. Siese-dieci si optu de corabii trebuira spre acestu scopu, aducandu fía-care o mia de tonne; o flota intréga, care la 3 maiu plecà din New-York.

Indata ce saparea si lucrulu zidariloru sè terminà, Barbicane, carele nici pe unu momentu nu parasi acestu locu, facù numai decàtu planulu interioru alu versàrii. Din fundulu fantanei si pana susu se cladì in mijlocu unu cilindru de siepte urme grosu, care avea sè corespunda goliciunii din laintru ai tunului. Facutu acest'a, topirea se incepù in alta di, la 8 juliu.

Din cele 1200 de topitórie fía-care putea se topésca in o di câte 140,000 de pundi de feru. Acesta erà in rude, si astu-felu se punea in cohurile gigantice; topirea avea sè se faca cu focu de carbuni. Desu-de-deminétia tóte focurile se aprinsera si numai decàtu 1200 de colonne de fumu se innaltiara spre ceriu, acoperindu sórele cu velulu loru din ce in ce mai desu. In cercu fumulu si ferbintiél'a devenira asiá dítcèndu nesuportabile. Acést'a erà diu'a cea mai grea a lucratoriloru si conducatoriloru.

Precisu la miédia-di avea sè se faca versarea. Colossalulu materialu de feru pan'atun-ce se topl de totu in cuptórie, erà fluidu cá oleulu, si se clatiná cá marea furiósa.

Sunà dóue-spre-diece óre. Unu sunetu de tunu dede semnalulu, si de odata se deschisera tóte cele dóue-spre-diece sute de gure de canalu, spre a versá din sine fluviulu de flacara ferbinte si fumatoriu. 1200 de dusiuri ale ferului topitu cadiura josu in adancime. Grozava, grandiósa privelisce!

Reesitu-a versarea? Éta intrebarea cea mare, la care inse nimene nu putea sè respunda cu siguritate.

Metalulu topitu, in asemenea cantitate, fórte incetu se recesece intr'atât'a, încàtu sè te poti apropiá de elu. Candu Rodman a versatu columbiadulu seu, carele a fostu de 160 de mí de pundi, dóue septemani trebuira pana candu acel'a se reci. Si ce a fostu acel'a fatia de tunulu lui Barbicane? Acest'a peste dóue

septemani inca totu asiá fumá, cá in diu'a prima!

Dilele si septemanile trecura, si inca totu nu se sciea, déca versarea a reesitu séu ba? Déca n'ar fi reesitu, ar fi trebuitu sè incépa de nou totu lucrulu, inse spre acestu scopu nu mai erà timpu. Toti se temeau, chiar si pe Barbicane lu-cuprinse fric'a.

In sfirsitu la 22 augustu Barbicane si colegii sei pntura calcá pe mass'a versata. Apoi lucrulu se incepù, scotiendu-se pamentulu din giurulu tunului versatu si din laintrulu lui; apoi acel'a se curati, lucià cu multe masine. Lucrulu acest'a se terminà pe 22 sept.

Opulu reesi fórte bine. Bucuri'a lui Barbicane si a sotiloru sei nu se póte descrie. Capitanulu Nicholl perdù si alu doile remasiagu, si cá omu punctualu nu intardià a platí.

Sub decursulu lucràriloru publiculu nu-i erà iertatu sè intre in Stone's-Hill. Dar la 23 sept. barierele se deschisera, si numai decàtu se incepù peregrinarea curiosiloru. Si ei vinira din tóte partile lumei. Orasielulu Tampa-Town deveni unu orasiu mare, impoporatu si bogatu.

Curiosii nu se multiamira a vedé tunulu numai din afara. Ei dorira a se coborí intr'insulu, sè-lu póta studiá bine. Deci Barbicane facù niste masine aredicatórie. Mai antàiu se coborira membrii comisiunii. Acolo josu ei tinura unu banchetu. Ce bucuría pentru toti!

IX.

Nea septatu.

Intr'o di, la 30 septemvre, telegrafulu de sub mare aduse lui Barbicane o depesia. Candu o cetì, budiele-i palira si scóse unu típetu de ingrozire. Depesi'a i cadiù din mani.

Aceea continea aceste sire:

„Francia, Paris, 30 sept., diminéti'a la patru óre.

„Lui Barbicane. Tampa. Florida. America.

„In locu de unu glontiu rotundu, faceti unulu de forma lungurétia, cilindrica. Voiu caletorì in elu. Víu cu vaporulu Atlanta. Mihaiu Ardan.“

Barbicane nu putù ascunde acésta depesia. O cunosceau deja o multime de oficiali de la telegrafiu, prin manile carora trecù. Inse pentru ce o-ar fi ascunsu? O parte a ómeniloru credea, cá Mihaiu Ardan e unu nebunu; altii erau de parerea, cá intréga depesi'a e numai unu humbug.

(Va urmá.)

Paturnichiu Prepelitia.

— Novela. —

Stradele orasiului erau puțin cercetate. Eră tómnă și o negura umeda s'a fostu latitu peste orasiu. Timpulu posomoritu a fostu alungatu pe locuitori in casa langa soba in cerculu familiei lor. Trecendu prin strad'a mare spre gradin'a publica, vedemu a-própe de acést'a gradina o casa frumúsiá, voiósa și curaticá. De-a supra usiei spendiura o tabla négra pe care sta scrisu cu slove mari: „Agachi Têraibrâu, comerciante.“

Intrandu in launtru vedemu, cá in birou siedu a niste mese lungi actuarii și alti lucratori, ocupati leu feliurite probleme matematice și adanciti in cursurile bursei, ce le-au adusu astadi post'a din capitala.

In odaia cea din fundu se afla biroulu d-lui Prepelitia, primulu actuaru și totodata representante alu dlui Têraibrâu.

Dnulu Prepelitia este unu barbatu fórtu bunu, i place rânduél'a și muraturile și se bucura, déca-lu numesci Ghitia, cáci asiá l'a botediatu reposatulu parintele seu, — Ddêcu sê-lu ierte!

Cá actuaru Ghitia a fostu pretutindene laudatu de cátra principalulu seu, dnulu Têraibrâu, și Ghitia a sciutu de minune a-si agonisí favorulu și increderea siefului seu.

De diminéti'a, regulatu la optu óre este elu in biuro; inainte de ce se asiédia la condice, si-anina cilindruulu seu in cuiu, desbraca surtuculu celu bunu, pe care-lu pórtá prin orasiu, lu-pune pe altu cuiu langa dulapu, apoi imbraca unu surtucu vechiu anume de contuariu. Cu acésta haina imbracatu, se pune la condice și lucréza cincí pana la siese óre ne'ntreruptu, fara sê se scóle de pe scaunu, inse cum batu dóue óre dupa amédiadi, — Ghitia sare friptu de la pultu, desbraca repede surtuculu seu celu vechiu, care are vr'o optu pete și o borta mare, mare la póle, cá ai puté bagá capulu prin dins'a. Elu arunca acestu surtucu de la sine, imbraca pe celalaltu, si-suffla nasulu, stupesce in palme și si-netediesce perulu, ér dupa ce-a facutu tóte aceste, ia cilindruulu și sbóra spre casa.

Aici lu-primesce camarasiti'a sa, o femeia rara, curata, harnica, buna și credinciósa stapanului seu; cu unu cuventu, mam'a Cipilita erá unu modelu de económa. Regulatu la dóue óre erau bucatele pentru Ghitia gata, și mam'a Cipilita o scarpená in capu de nerabdare pana la sosirea lui Ghitia. Dar apoi ce bucuria nespusa simtiá inim'a sa cea de 80 de ani, — vorb'a ceea: „Fati'a imbetranesce, inim'a intiniresce“ — candu se arató Ghitia de departe. Ea lu-duce cu mare alaiu in casa și Ghitia uita la o méssa plina de bucate bune și la o garafióra de vinu de Odobesci, necasurile dilei. Dupa aceea face Ghitia regulatu o promenada mica prin orasiu séu visitéza pe sincerulu seu amicu, pe pop'a Melinte, cu care face sér'a cáte o partia de concina.

Dar óre cari erau impregiurările familiare ale dlui Prepelitia?

Elu erá inca unu june fragedu, pe candu i plesni prin minte a-si legá capulu seu sub evangeliu.

Sermanulu omu! Focu si amaru si-luà in casa, cáci cu vreme deveni numai óspe in cas'a sa și chiar atunci trebuia inca sê bata la ferésta pana se indurá soci'a sê-lu slobóda in launtru.

Doi ani lungi si sarati trecura, o bóla grea lovi

pe Prohiritia și ea cadíu la patu și in scurta vreme o cruce de pétra pe tintirimulu orasielului pastrá amintirea Prohiritii Prepelitia, nascuta Vespea.

Dar m'am insielatu, Prohiritia a mai lasatu inca unu suveniru inapoia sa, adeca unu baetielu dupa chipulu și asemanarea sa, pe miculu — Paturnichiu.

Paturnichiu crescea și sporiá cá din apa, spre bucuria și mangaerea betranului Prepelitia, caruia i ridea barb'a candu privia pe filu seu celu vrednicu de numele Prepelitia.

Sê trecemu peste tóte necasurile ce le-a avutu dnulu Ghitia cu crescerea fiului seu; fiindu convinsi, cá tóte grijile, tóte le uita elu, privindu la Paturnichiu.

— Paturnichiu, dragulu tatei, — asiá grai iscusitulu Ghitia intr'o di. Éta vedi, inim'a-mi ride de bucuria, candu te privescu; éta tu esti asiá de cu minte, ai invetiatu acum carte, scii socoti, scii scrie, vedi dragulu tatacaí, eu ti-oiu dá tie sfatu, sfatu parintescu. É bine, asculta, tu esti acum marisoru, cu ajutorulu domnului ajungi pe la Ispas 14 ani batuti; vedi, acum ar fi vremea sê mergi la scoli mai inalte, spre a te face omu mare și intieptu cá — mine. In inim'a mea am hotaritu, sê fii vredniculu meu urmasiu in postulu, pe care cu mare cinste lu-ocupu eu acuma.

Vorbindu astfelu, Ghitia scóse cu mare sgotu batist'a lui cea rosia și luandu-o in mana, privi puțin la ea și intr'unu tardiu d'abié resuná odaia de unu „hapsi“ patruniatoru.

— Sê traesci, tатуca! Vedi, cá-i adeveru ce-ai spusu?

— Asiá-i, dragulu tatei; sê traesci și tu!

— Deie Dumnedieu!

— Apoi, — fini Ghitia cuventarea sa, — apoi, dragulu meu, tu sê faci cinste numelui teu Paturnichiu Prepelitia, care-i laudatu din mosiu stramosi.

Ghitia scóse apoi tabachierea sa din busunariu și se preumblá cu pasi maestosi prin casa.

— Bine, tатуca, voiu face precum voesci, cáci si eu am gustu sê fii odata omu mare și de seversitu.

Ghitia se bucurá fórtu vediendu, cá Paturnichiu intielege de cuventu, si-lu dete la scóla ca sê-si urmeze studiele sale.

* * *

Dilele, lunile și anii trecu curendu, și asiá trecura și cei cincí ani, in cursulu carora studiá junele Paturnichiu Prepelitia in liceulu din Iasi.

Noi l'amu fostu lasatu cá copilu, și acum lu-gasimu cá barbatu érasí. Cu minte, amabilu, și pe alte pecate și — frumúsielu. Paturnichiu Prepelitia erá unulu din cei mai frumosi juni ai orasiului. Peru-i erá blondu, ochii albastri, fati'a alba cá ometulu, gur'a, nasulu bine facutu.

Intr'o di siedea Paturnichiu la méssa in cabinetulu seu, adancitu in studie. De odata bate cine-va la usia. „Ori cine sê fia? Entrée . . .!“ Bate inc'odata. „Entrée! . . . Ce ómeni miserabili in acestu orasiu! Intra!“

Usi'a se deschise și servitorulu dlui Têraibrâu intrá in odaia.

— Ve dorescu o buna diminétiá si norocu bunu!
— Merci. Ce mai faci, Gheorge, cum te laudi, ce-mi aduci aice?

— O scrisóre de la boeriu.

— De la boeriu! . . . Ce sê fia óre?

— Apoi — da, credu că-i veste buna.

Paturnichiu desface de graba scrisoarea si citesc:

„Dlui Paturnichiu Prepelitia!

„Atestatele Dvostre sunt in ordinea cea mai buna. Prin acestu linie Ve denumesc de alu doile reprezentantu alu persoanei mele. De mane inainte Vetii ocupa postulu. Primiti asigurarea favorului meu!

Agachi Teraibrâu
comerciante.

— Hei, chiu si tiu! — tipă Paturnichiu, uitandu de servitorulu, care cască ochii de mirare.

— Ce ti-am spus, coconasiule, că te-i bucură?

— Da! Gheorge, ai avut dreptate. Ti-multiu-mescu pentru scrisoarea asta. Primesce acestu bacsisiu si desierta adi unu paharu in sanetatea mea!

— Sarutu manile, coconasiule. Ddiu se-ti deie norocu si o mirésa frumoasă!

Gheorge se nchină si esă pe usia.

Paturnichiu traia de acum inainte cu parintele seu foarte bine, si amendoi erau unu sufletu in două corpuri.

Paturnichiu fu invitat in mai multe familii, dintre care a fostu si aceea a dlui Hilarionu Tusmanda, antaiului creditoru in orasiu, care nu de multu sosise din Bucuresci. Betranulu Tusmanda avea numai o copila. Frumuseca că unu trandafir, si ochesica că unu crinisioru. Elu iubiă pe Elvira că ochii din capu, si copil'a resplatea acésta dragoste parintésca cu supunere si ascultare esemplara.

Paturnichiu venindu adese in cas'a lui Tusmanda, nu a lipsitu, de a se uita pré adancu in farmecatoriile ochi ai Elvirei, si dupa scurta vreme se tredii amoresatu pana peste urechi. Dar si copil'a iubiă pe tinerulu Paturnichiu, căci si elu eră baiatu frumosu, si se potrivia foarte cu dins'a.

Betranulu Tusmanda eră fericitu. Totu orasiulu vorbia acum: Paturnichiu Prepelitia a alesu pe Elvira Tusmanda de viitori'a sa socia, si cumca curendu o se fia nunt'a, numai Ghitia nu sciea despre tóte aste nimica.

Intr'o di dise Paturnichiu catra tatalu seu:

— Voiu se-ti facu o propunere.

— Poftimu!

— Eu mi-am pusu in gându se deschidu o prevalia aici in orasiu.

— Mi-pare bine.

— Eu m'asiu duce in fia-care luna la Galati si mi-asiu aduce marfuri de acolo. Precum scii, lucurile in Galati sunt mai eftine, transportulu pe calea ferata nu costa multu, si asiă asiu puté câstiga la fia-care marfa duplu; asiu anonsă apoi orasieniloru, c'am adusu marf'a mea chiar de la Marseille; Romanii nostri platescu pentru marf'a frantiuzésca totu-de-una mai multu, decâtu pentru cea din tiéra, si...

— Frumosu! frumosu! fetulu meu.

— Dar vedi duméta, n'am destule parale, nu-mi ajungu că se deschidu o prevalia, si de aceea am cugetat, că dta m'ai puté ajutoră cu câte-va mii de franci.

Betranulu Ghitia eră omu bunu candu nu eră vorba de bani; ba si atuncea candu nu eră vorba de multe parale; dar candu audi de mii de franci, i trecu unu floru rece prin trupu. Sè mai deie elu câte-va mii de franci pe cari i câstigase cu atât'a sudóre! Sè mai deie, dupa ce a datu pana atuncia atât'a pentru

filu seu! Ast'a eră cam multu pentru betranulu Ghitia.

— Ei, fetulu meu, — dise elu, — ti-am datu destulu pan'acum, te-am crescutu, multu m'a costatu, te-am imbracatu că pe coconasi, multi francusiori am mai datu; acuma esti mare, mai lucréza, mai câstiga, asiă dă cum am facutu si eu, căci eu nu-ti mai potu dá nimica.

— Da bine, tatuca, eu credu că datorinti'a unui parinte e a ajutá pe copilulu seu.

— Vorbesci de datorintia! — dise Ghitia superatu. Apoi, fetulu meu, datorinti'a mea de parinte am pré implinit'o, si n'ar fi se te pré incaleci pe dins'a. De nu mi-ai fi tocatu la urechi de datorintia, póte că totu m'asiu fi induplecatu, dar asiă... nu!

Astfelu din cuventu in cuventu intrara tata si fiu in cërta. Ghitia superatu de indresnéla fiului seu, si Paturnichiu iute, infocatu, imprudentu, orbitu de pasiunea momentana, si indignatu de — precum dicea elu — indaratnici'a parintelui seu.

Cért'a se fini astfelu, că Ghitia superatu focu, deschise usi'a si dise lui Paturnichiu:

— Destulu! căci nu mai potu suferi. Esi afara! Paturnichiu apucă infuriatu peleria si aruncă usi'a dupa sine.

Elu nu se gândi multu. Ajunsu pe strada facu semnu unui birjariu, care stă inaintea portii.

— In cotro se ve ducu, conasiule? — intreba birjarulu.

— Strad'a domnésca, — eră respunsulu.

Birjarulu stete, par c'ar fi sciutu, tocmai inaintea locuintii domnului Tusmanda. Elvira lu-primi cu o bucuria nespusa.

— Nu te bucură, draga Elviro. Intr'o óra parasescu orasiulu. Tatalu-meu m'a alungatu din casa.

— Nu te ingrigi. Parol'a mea va fi pretutindene: Tu ori nime!

Elvira abiă avu timpu se-i dica: „La revedere.“ Paturnichiu esă, se suu in trasura si poronci birjarului se-lu duca la gara.

* * *

Cinci luni au fostu trecut, de candu nu se mai audise nimica de disparutulu Paturnichiu. Post'a sosea regulatu că totu-de-una, inse nu aducea nici odata vr'o scire despre Paturnichiu.

Eră pe la serbatórea sf. Nicolai, candu intr'o séra se tredii Ghitia cu o scrisóre. Stampilia arată: „Ploesci.“ Ghitia nu-si puté aduce a minte, ce amicu ar avé acolo, si mirarea sa nu eră mica, candu diari scrisórea lui — Paturnichiu.

Tinerulu Prepelitia gasise in Ploesci unu companionu, cu care tineo o prevalia si sciea, că in scurtu timpu va fi si elu in stare a deschide a casa o dughiana propria, fara ajutoru strainu. In fine lu-róga pe tata-seu de iertare.

Totu cam pe vremea aceea, sósí o alta epistola de la Ploesci in dughian'a lui Tusmanda, in care descrie Paturnichiu tóte intemplările sale cu Ghitia, si promite că in curendu va luá binecuventarea parintésca, spre a-si implini promisiunea.

(Finea va urmá.)

E. d'Albon.

RANELE NAȚIUNII.

— Romanu, de IOSIFU VULCANU. —

(Urmare)

— Nu pronunțati în pripa o sentințta atât de aspru-condamnatorie! Nu toți o merita pe deplin, căci unii numai din sila, pentru susținerea familiei lor, se porța astu-felu. Acestia si-au și luat respăl'ta. Ei simțiescu mari dureri, adance remuscări, în inter-nulu lor. Conștiința lor i acusa foarte aspru. Si ac-est'a pentru dînsii este o pedepsa foarte grea, căci o porța în continuu pe sufletulu lor.

E bine, de si intelinginti'a romana a datu partidei contrarie unu contingentu foarte considerabilu, totusi caus'a nationala n'a ajunsu inca a fi perduta de totu. Poporulu, care nu cunósce blastematiile acoperite cu velulu numitu „politica innalta,“ — si care nici odata n'a primitu de la nimene ajutoție si stipendie, sciindu că deca elu nu se va ajutá, alții nu voru face nimica în interessulu lui, — în simplitatea sa, si în acésta încredere tare, remase ceea ce a fostu în decursu de secolu — singurul conservatoriu alu caracterului nationalu.

Numai putini din elu desertara, si a nume aceia, cari devenindu mai bogati decátu ceialalti, se innaltia la niste oficie comunale si astu-felu — formandu si ei aristocratia poporului — ajunsera în atingere mai de aprópe cu — domnii, în a caroru scola apoi invetiara a-si amuti vocea conștiintei lor.

Dar de si numai putini devenira infideli în fiacare comuna, acestia inse toti la olalta, dimpreuna cu toti alegatorii unguri de prin cele câte-va sate ungresci — căci ungerii nici odata nu uita interessulu nationalu si în veci nu votéza pentru unu candidat neromanu — formara o importanta partida contraria, încátu invingerea devini foarte indoiósa.

În presér'a alegerii judii administrativi esira în ealetoria prin cercurile lor, — visitara tóte satele, mai facura presiune nóua a supra notariloru, si acestia — de fric'a acelora — svatuiru pe ómenii cari erau pe partid'a lui Albinescu sè remana a casa, spariandu-i că la alegere se va escá bataia, mai amenintandu i si cu vecsatiuni locale. Inse pe cei de partid'a contra-nationala i adunara, i incarcara, si în diminéti'a alegerii i presintara judelui administrativu.

Albinescu, parasitu mai de tóta inteliginti'a romana, nu pré avea ómeni, cari prin comune sè instruze si sè conduca poporulu. Cei doi-trei tineri, cari esira la sate în interessulu lui, fure arestati de catra judii administrativi, sub cuventulu, că dînsii tulbura liniscea publica. Astu-felu apoi poporulu remanendu fara conducatori, spariatu si amenintiatu, nu se infatisia în numeru mare în diu'a alegerii.

Unu ce necreditu! Candu diminéti'a ambele partide se infatisiara în aren'a luptei electorele, cea ungerésca erá multu mai mare, decátu a lui Albinescu.

Caderea acestuia dara erá sigura.

Suprinsi de acestu resultatu neasteptatu, de care nici cei mai fanatici magiari nu cutediara a visá, căci nu crediura pe Romani atât de poltroni, — corifeii magiariloru se adunara la unu svatu, si desbatura cestiunea, că deca resultatulu alegerii e atât de siguru pentru ei, ar fi paguba sè remana numai la ju-

metate-triumfu, adeca la tréntirea lui Albinescu; ci sè repórté invingere deplina, alegandu în contra lui pe unu unguru.

Unii inse disera, că ast'a nu se va puté realisá, că Romanii — inteliginti'a si poporu — angagiati pan' acuma pentru Zimbranu, nu se voru puté dejosí pana a-si renegá sangele si a luptá pentru unu strainu în contra unui connationalu; dar alții reflectara, că acestu poporu n'are inca conștiința demniității sale nationale, ér inteliginti'a lui e foarte corupta.

Cameleonu Tufariu, carele cá omu de încredere inca erá de fatia, vedindu ce va fi resultatulu acestei conferintie, esi numai decátu, si mergédu dreptu la tinerulu baronu Hectoru Béczfalvy, i oferí candidatur'a, asigurandu-i si reesirea, de cumva va binevoi a jertfi spre acestu scopu 10,000 fl.

Hectoru la inceputu se mirá de acésta propunere, inse Cameleonu i esplicá schimbarea cea mare prin care au trecut partidele, si în fine tinerulu baronu primí — asigurandu si onoriulu cerutu, — dar cu conditiunea, că Zimbranu sè repasiésca, fiindu că în contra vechiului seu prietenu nu voiá sè pasiesca. Cameleonu primí si rolulu d'a capacítá pe Stefanu la renunțiare.

Si pe candu conferinti'a corifeiloru magiari tocmai se svatuia, că cine sè se candideze dara dintre unguri, Cameleonu deschise usi'a, si presintandu pe baronulu Hectoru Béczfalvy, dise:

— Éta noulu candidat!

Acésta suprindere causá bucuria mare tuturor. Toti recunoscura la momentu, că Hectoru e persón'a cea mai potrivita de candidare, căci fiindu dînsulu amicu intimu alu lui Stefanu, si avendu mare inriurire a supra acestuia, mai usioru va puté complaná cu elu cestiunea de delaturare.

Stefanu nu erá de fatia la alegere, si timpulu nu mai permitea a-lu insciintiá despre acésta schimbare. Corifeii dara spusera prin conducatori poporului, că Zimbranu au repasitu, si că în loculu lui au sè voteze pentru br. Hectoru Béczfalvy.

Apoi alegerea se incepú si toti ai loru, capete plecate, votara asiá precum li s'a ordonatu.

În sér'a alegerii Stefanu primí urmatóri'a epistola:

„Domnule,

„Amicii dtale te-au insielatu. Candu vediura invingerea lor asigurata, te-au delaturatu, si candidara pe br. Hectoru Béczfalvy, care a si reesitu în contra nóstra cu mare majoritate de voturi romanesci.

„Atât'a nu este de ajunsu. Totu amicii dtale divulgara secretulu compromitetoriu, că în o séra dómnsiór'a Aurora Albinescu a fostu la dta.

„În onestitatea ei, dîns'a nu putú suportá acésta petare, deci asta-di se inveniná, si muri.

„Tradarea-ti nationala si mórtea ei, mi-striga: Resbunare!

Aureliu Pompilescu!“

Epistol'a cadíu din man'a lui Stefanu.

Finca tomului antaiu.

(Tomulu alu doile se va incepe în nr. viitoriu.)

S A L O N U :

Calindarul septemanei.

Duminec'a Floriiloru, Evang. Ioanu Cap. 12 st 1—18.

Dumin.	28	9 (†) Dum. Flor. si Cuv. Stefan. si Ilarion.
Luni	29	10 Par. Marcu si Chiril.
Marti	30	11 Par. Ionu Antoniu Scararu.
Mercuri	31	12 Cuv. Ipatiu.
Joi	1	13 Cuv. Maria Egypt.
Vineri	2	14 Par. Titu romanu.
Samb.	3	15 Cuv. Par. Nichita si Ios. scriit. de inmuri.

Espositiunea universală din Philadelphia.

Diu'a de 10 maiu an. c. este memorabila in istori'a culturii Americii. In acésta di se va deschide acolo prim'a espositiune universală.

De si, dintre cetitorii nostri pré putini, séu dóra nici unulu nu va luá parte la acésta espositiune, totusi trebuie sé luám si noi notiia de ea, cá despre unu miscamentu culturalu si de progressu, care se manifesta cu concurenti'a natiuniloru celoru mai mari si mai culte.

Cei ce vreu sé fia de fatia la deschidere au si pornitu, si acusi vomu ceti prin diuarie multe raporturi interesante. Vomu face si noi câte unu estrassu din ele, cá sé tinemu pe cetitorii nostri in curentulu evenimenteloru mai insemnate.

Éta si pana atunce câte-va detaiuri despre pregatiri!

Cladirile sunt deja tóte gata, si descarcarea si asiediarea obiectelor de espositiune urméza in continuu. Pavilionulu femeiloru inca e mai gata, cáci nu mai lipsescu decâtu niste decoratiuni.

Angli'a va tramite o suma de politisti secreti, cari voru avé sé pazésca cladirile espositiunii englese. Toti esposantii englesi voru siedé in raionulu espositiunii, in o casa cladita a nume spre acestu scopu.

Imediatu langa espositiune s'a ziditu unu otelu fórte mare, numitu „Atlas Hotel“, in care sunt 1500 de odái, unde voru puté siedé vr'o 3000 de persóne, precum se asigura, cu unu pretiu bagatelu.

Magasinelu fabricantiloru de trasuri e de 345 urme lungu, si de 231 urme latu; in care afara de esposantii americani, au locu si cei din Anglia, Francia, Germania si Italia.

Americanii facu calcule enorme relative la adunarea strainiloru. Unu diariu din Boston astépta la Philadelphia siepte milióne de straini, — ér numerulu tuturoru visitoriloru, dupa calcululu seu, are sé se uroe la o suta de milióne. Inse diariulu „Anzeiger des Westens“ desamagesce acésta fantasare astu-felu: „Pe tóte marile nu existu atâte corabii, cá in restimpu de cincii luni sé póta transportá aice unu singuru milionu de caletori in cajute; si déca toti locuitorii statelor unite fara esceptiune amu caletori la Philadelphia, negrii, rosii, albi, betrani si copii, sanetosi si bolnavi, câti suntemu, totusi n'amu fi mai multi decâtu 45.000.000.“

Aristocrati'a montana din California si Nevada a dispusu sé i se faca tarife de bucate din argintu, nu din ceva harthia argintia, ci din curatu argintu masivu. La unu banchetu datu de curendu intr'unu otelu

din San Francisco aceste s'au si intreuintiatu cá de incercare. Sè vedemu acuma — esclama „Kaliforn. Demokr.“ — ce felu de bucate se voru dá saraciloru, déca bogatii si tarifa o au in argintu!“ Doi insi dintre acesti escentrici, carora nu le-a placutu tarifele lor, le-a prefacutu in bani si au platitu pe toti lucratoriiloru.

Toti ochii sunt acuma indreptati spre San Francisco, unde dóue companii se ocupa cu construire de balóne guvernabile, cu cari intre San Francisco si Philadelphia comunicatiunea sé se sustina in continuu, facéndu acésta cale in decursu de 27 óre. Ce frumosu are sé fia — esclama unu diariu de acolo — déca diminéti'a vomu luá cafea la San Francisco, in Chicago vomu prandi, in New-York vomu ciná si apoi vomu mai face si o mica excursiune pana la Cimborasso, spre a asistá la o mica petrecere de séra. Proiectulu si harthiile de incorporatiune ale ambelor societáti aeronautice zacu inaintea nóstra. „Mariott's Aeroplane Navigation Komp.“ se numesce un'a din ele care a incorporatu 10.000.000 de dollari in 100.000 de actii. Dlu Mariott e redactorulu si unui diariu, si e de multi ani membru alu societáti aeronautice din Londra. Cealalta Societate, „California Aeronautic Compagnie“ dispune de unu capitalu de 10 milioane dollari in 100.000 actii. Directorulu acesteia, Krüger, e unu germanu, carele a facutu deja mai multe inventiuni, si asemene e membru alu Societáti aeronautice din Londra. Krüger nu voiesce sé faca balonu, ci o masina sboratória guvernabila. Elu si-baséza planulu pe mai multe ipotese fisice.

Vomu vedé cum va reesi?

E.

B o m b ó n e.

In cestiunea orientala, dupa espressiunea unui glumetiu, cei trei diplomati cari debutéza, represinta aceste:

Bismark = misantropia,
Andrássy = filantropia,
Gorciakoff = Milanthropia.

La posta.

— Aveti o scrisóre catra mine?

— Numele dvóstra?

— A! nu aveti de câtu sé cititi adres'a.

Intr'unu spitalu militaru din Paris chirurgulu maioru, facéndu-si visitele, s'adreséza catra unu soldatu bolnavu si-lu intréba:

— Unde te simti mai reu?

— La regimentu, maiorule.

Erá la sfirsitulu unei predice. Predicatorulu facea minuni. Numai unu tieranu, nemiscatu langa o colóna, erá cu ochii uscati si nu plangea. Unu vecinu, surprinsu de acésta recéla, i dise:

— Dta de ce nu plangi?

— Eu? — dise tieranulu, — nu sunt poporea-nulu acestei biserici.

CE E NOU?

Maj. Sa regin'a a sositu a casa la Viena din Anglia in 5 aprile.

Logodirea principelui de coróna Rudolf. In vér'a viitória principele de coróna Rudolf, conformu regulamentului familiaru alu dinastiei austriace, va ajunge majorenu, càci dinsulu la 21 augustu va fi de 18 ani. Din acestu incidentu, unu diariu din Viena a publicatu in septeman'a trecuta, cu tóta rezerv'a, cà principele de coróna atunce se va logodi cu principe-s'a Stefanie de Belgia. Presumptiv'a mirésa e a dóu'a flica a parchiei regesci, fu nascuta la 1864 in Laeken langa Brüssel, va sè dica acuma e de 12 ani.

Ministri unguresci petrecu de mai multe dile in Viena, unde tinu conferintie cu ministrii austriaci in caus'a bancei unguresci si a teritoriului vamalu, precum si in alte cause fórte importante. Pana la acestu momentu inse nu s'a pututu scóte la cale nici o invoiéla.

Dlu Ionu Brateanu, precum ni spune „Romanulu“, avendu onórea de a vorbi cu capulu statului, acest'a i-a disu: „Am dissolvatu senatul, pentru cà sè se deschida drumulu legalu alu reintrării in reprezentatiunea nationala. Alegerile voru fi libere; am doritu-o, o dorescu si respundu, cà libere voru fi.“

Tisa a esundatu grozavu si a facutu pagube colossale. Maj. Sa regele a daruitu pagubitorulu 5000 fl.

O istoria cu chignon. Unu tineru din Somogy (Ungaria) in decursulu carnevalului trecutu se inamora de o copila frumósa din Baranya, care totu-odata era si o parthia fórte buna si potrivita lui; elu obtinú atátu invoirea ei, câtu si aprobarea parintiloru. Dupa aceste plecà la Budapesta, de unde promise a tramite miresei sale daruri scumpe. Ajunsu aice, elu cumperà biju in pretiu de 600 fl., pe cari i le espedà cu po... desfacu cu curiositate pachetulu, inse, grozavu — in locu de bijuteriile asteptate, in pachetu se gasira 24 de chignóne. Mirés'a, care in privint'a acést'a, si dins'a se inchina modei, mai cà lesinà si considerà tóta treb'a dreptu o batjocura. Deci i retramise anelulu de credintia. Tinerulu, carele intr' aceste se bolnavi, scrise o epistola desperata, si numai in urmarea acesteia aflà ce s'a intemplat. Numai dupa multa truda reesi a documentà, cà dinsulu e nevinovatu, si cà gresiéla s'a facutu la posta, lipindu-se pe pachetulu lui adress'a unei espeditiuni menite pentru unu frisoru din provincia.

Unu mutu originalu. La Zurich a muritu de curendu unu colportoru, care nu pronunciasse nici unu cuventu in timpu de 30 ani. Acum 30 de ani, elu se jurà, spre a se pedepsi, pentru cà vorbise cu usurintia in detrimentulu fidantiatei sale, de a nu vorbi in timpu de unu anu de dile. Inainte de finitul acestui anu de mutismu, fidantiat'a sa muri, si pentru cà ea nu-lu deslegase de juramentulu seu, elu hotari a-si tiné juramentulu câtu va traí. Mórtea veni de-lu deslegà. Acestu originalu, care se numia Amsteim, era pré bine facatoru. Elu distribuià totu câstigulu seu in man'a saraciloru. (Telegr.)

Biserica si scóla.

Maj. Sa a daruitu 200 de florini pentru restituirea bisericei romane din Mediasiu in Satu-mare.

Musee transportabile. Se scie, cà mijloculu celu mai bunu d'a se invetià sciintiele este, cà obiec-

tele si fenomenele despre cari se vorbesece eleviloru sè li se puie inaintea ochiloru, si acésta nu se póte face de câtu prin colectiuni si musse; dar tóte scólele nu au mijlóce de a-si procurà asemenea colectiuni. O idea fórte fericita a avutu societatea pentru respandirea culturii in poporulu germanu, infintandu musee si cabinete ce se potu transportá de la o scóla la alt'a; musee compuse de colectiuni de zoologia, botanica, geologia, fsica si chiaru astronomia. Fia-care sectiune a acestoru musee va avé unu conducatoru deprinsu cu manuirea aparatelor. Si la noi n'au musee nici scólele principale si cari aru dispune de mijlóce pentru infintarea loru. (Rev. sciint.)

Societati si institute.

Dlu D. Petrino, escelintele nostru poetu din Bucovina, care — precum se scie — in urmarea serbării din anulu trecutu din Cernauti, s'au mutatu la Iasi, declara in „Romanulu“, cà n'a apartinutu si nici nu apartine Societáti „Junimea“ din Iasi.

Institutulu „Albina“ din Sibiiu, in adunarea sa generala tinuta in lun'a trecuta, a decisu cá dividend'a dupa o actiune sè fia 9 fl.

Reuniunea solemnă a Ordinei francmasoniloru. Una din serbările cele mai curiose a espositiunii de la Filadelfia va fi reuniunea solemnă a marii Ordine a franc-masonilor, care numera membri cu mîle in Statele-Unite. — Cavalerii Templului sunt convocati pentru 30 maiu in templulu masonicu din capital'a Statului Massachussets. Deja s'au adresatu scrisori de invitatiune la tóte comanderiele din lume, afara de a Franciei. Caus'a acestei escluderi este, cà franc-masonii din Francia au recunoscutu, cu tóta protestatiunea ce li s'a facutu in acésta privintia, o loja ne legalu constituita la Nou-Orleans. (Voc. Covur.)

Literatura.

Diuarie nóue. La Bucuresci a aparutu: „Timpulu“, diariu politicu, de patru ori pe septemana. A mai esitu: „Fói'a oficiala“ a judetiului Falcui.

Dlu Sturza a publicatu de curendu la Bucuresci unu opou fórte interessantu, sub titlulu „Situatiunea financiaria a Romaniei“ de la 1871.

Din „Column'a lui Traianu“ de curendu a aparutu brosiur'a a siese, cuprindiendu studie, recensiumi si alte comunicatiuni.

Correspondintia politica a lui Fridericu celu mare se va publicá acusi la Berlinu. Opulu va cuprinde vr'o 30 de volume si va continé scrisori in mare parte inca necunoscute.

Dlu Ioanu Papíu, preotu la institutulu corectoru din Gherla, anuncia, cà editiunea a dóu'a corectata si amplificata a cuventárilor sale bisericesci, acomodate pentru ori ce timpu, va aparé pann la 15 maiu la Ioan Stein in Clusiu, caruia i-a cedatu dreptulu de editare. Pretiulu de prenumeratiune e 1 fl., pretiulu de bolta va fi 1 fl. 20 cr. Prenumeratiuni se primescu pana 'n finea lui aprile.

La librari'a I. Stein in Clusiu se afla de vendiare urmatóriele opuri ale dlui Ioanu Papíu: Cuventári bisericesci, tom. II. pretiulu 1 fl. 50 cr.; Cuventári funebrale, séu la casuri de mórte, pretiulu 1 fl. 20., — ambele la olalta constau 2 fl. 30 cr.

Contess'a de Monte-Christo, cunoscutulu romanu de I. du Boys, se traduce in limb'a romana de cutare I. Kohl, si se publica la Focsiani.

Dlu Gr. G. Tocilescu, junele si diligintele nos-

tru istoricu, carele ni-a promis colaborarea sa, a publicatu la Bucuresti interesant'a scriere: „Nicolae Balcescu, vieti'a, timpul si operile sale (1819—1852).“ Pretiulu 2 lei.

T e a t r u.

Jókai Mór, celu mai poporalu scriitoriu unghurescu modernu, a scrisu o piesa noua intitulata „Milton,“ drama in 4 acte, care s'a jocalu pentru prima-ora la 3 aprile in teatrulu „nationalu“ de aici. Pies'a are unu lumbagiu poeticu, dar compositiunea ei este defectuosa. Efectulu scenariu a fostu mare si autorulu chiamatu dupa fia-care actu mai de multe ori inaintea rampeloru.

M u s i c a.

Societatea filarmonica romana a datu alu doile concertu simfonicu, la 21 martiu (2 aprile,) in sala teatrulu mare din Bucuresti.

Industria si comerciu.

Ciclografulu. „Revist'a industrialu“ raportéza, ca dlu Iosifu Steinbach din Linzing a presintatu de curendu unu aparatulu inventatu de dinsulu si pe care l'a numitu „Ciclografu“, destinatu a inlocui cu folosu stenografi'a. Dupa cum se pare, manipulatiunea aparatulu este simpla si infatisiéza ore-care analogia cu aparatulu telegraficu numitu Morse. Tota dispositiunea aparatulu stá pe unu discu rotatoru, care cuprinde literele alfabetulu si se întorce cu o mare rapiditiune. Déca se presupune, ca unu oratoru pronuntia cam de la 6 pana la 700 litere pe minuta, disculu ar pute reproduce discursulu cu 700 invertituri. Inse disculu se invertesce forte bine de 2000 ori pe minuta, si póte, prin urmare, in acelu spatiu de timpu se atinga 2000 de litere, se le negresca, se le imprime pe harthia, apoi se le stérge si se le pue la locu, déca operatorulu este in destulu de dibaciu pentru acést'a. Din cele dese urméza, ca aparatulu Steinbach póte inlocui, printr'o scrisore cetétia pentru tota lumea, ieroglifele atátu de necomplete a stenografiei.

Pentru espositiunea din Paris. Abia anunciaru, ca la 1879 la Paris se va tine éراسi o espositiune universalu, si éta acuma putemu se daugemu, ca unu ingineru, a nume Henricu Giffard a si inceputu a se ocupá cu construirea unui balonu giganticu, care va avé se figureze in acea espositiune. Acestu balonu, care va purtá numele „Paris,“ va fi mai mare decátu tóte balónele cunoscute pan'acuma; va fi de 20 mii picioare, va pute duce susu 1000 de caletori, si se va aredicá la o inaltime de 400 metri. In fla-care di, acestu balonu se va innaltia de 10 ori si caletori'a prin aeru va durá câte trei patrare de ore.

Primii visitatori ai espositiunii din Philadelphia sunt locuitorii imperatiei Brazilia, cari — in adeverata maniera americana — se infatisiara cam o mia la numeru, in frunte cu imperatulu si imperatés'a loru.

T r i b u n a l e.

O sarutare 5,000 dolari. Unu diaru americanu naréza urmatorulu faptu: De curendu d-siór'a Mary Smith intrá in magazinulu d-lui P. Mallon, gradinaru-floristu la Brooklyn, pentru a cumperá unu buchetu. Galantulu vendietoru de flori, dandu clientei sale bu-

chetulu, i sterse si o sarutare pe frunte. D'áci se nascu o plangere, care avu de resultatu a face pe d. Mallon se-i asicure 200 dolari „pentru a tine pacea“. D-siór'a Smith inse, gasindu ca sum'a nu este in proportiune cu ofens'a, a intentatu actiune cerendu-i o despagubire de 5000 dolari. Déca i va castigá, nu se va mai pute dice c'acésta e un'a din acele „sarutari perdate“ de cari vorbesce canteculu. (Rom.)

F e l i u r i t e.

Datine din Roma. In tóte casele principesi din Italia s'a conservatu pan'acuma la inmormentári o datina, care la prim'a vedere dóra apare copilarésca, care inse nu e lipsita de detaiuri poetice. Candu adeca mortulu se asiédia spre repausulu eternu in bisericu, si candu deja tóte ceremoniile s'au facutu, intendantulu casei pasiesce la coseiugu si întéba: „Mai poruncesci ceva, escelentia?“ Si dupa ce mortulu nu raspunde nimica, elu se inclina, si ese. Afara astépta equipagiulu mortulu. Intendantulu ia sbiciulu, lu-rupe in dóue, si dice: „Escelenti'a sa nu mai poruncesce nimica. Puteti merge catra casa.“ Si caruti'a pléca incetisioru la palatulu principelui, unde dinsulu nu se va mai rentorce.

Suvenirea mortiloru.

Dr. Ionu Minescu professoru la Asilulu Elena-Dómna in Bucuresti, a muritu la 10/22 martie.

Post'a Redactiunii.

Gereusia. Ni pare bine. ca dupa cealalta ni-ai facutu acésta suprinde placutu Tramite-ni si altele! Niste schitie din vieti'a socialu de pe acolo inca voru fi bine primite pentru — salonu.

Aletea. Vomu intrebutia din ele. Prim'a in „Familia“, cele dóue din urma din nr. 3 in „Siedietóre.“

Cernauti. Dlui D O. Le vomu intrebutia in fóipa nóstra poporala „Siedietóre.“

Vama. Traditiunea e interessanta. Vomu publicá-o indatace vomu avé locu. Multiamita.

Blasin. Dlui I. C. B. Cu cóle separate nu mai putemu servi. cáci opurile sunt deja tóte brosiurate.

Treiluniulu jan.—mart. alu foi nostre se incheia cu nrulu presinte. Abonantii nostri ale caroru abonaminte espira cu nrulu acest'a sunt rugati a le rennoi indata, déca voiescu se aiba fóia nóstra si de acuma inainte, cáci — spre a evitá ori ce neplacere — nrulu viitoriu numai acelora se va tramite, cari au platitu inainte pretiulu de prenumeratiune. Rogámu pe abonantii nostri a mai castigá si alti partinitori! Pretiulu pe apr.—dec. 7 fl. 50 cr., pe jumetate de anu 5 fl., — pe trei luni 2 fl. 60 cr. Recomandámu si „Siedietóre“, care consta pe anulu intregu numai 1 fl. Esemplare complete mai avemu din amendoue din inceputulu anului.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1876. Calea tierei nr. 39.